

Innst. 190 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:17 S (2013–2014)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Liv Signe Navarsete og Marit Arnstad om å videreføre samarbeidsavtalen mellom staten og ideell sektor og om egne anbudsrunder for ideelle organisasjoner innen barnevernet

Til Stortinget

Sammendrag

Ideelle organisasjoner har røtter i sivilsamfunnet og har vært viktige premissleverandører og samarbeidspartnere for det offentlige i utviklingen av det moderne velferdssamfunnet. Den 3. oktober 2012 undertegnet Ideelt Nettverk, Virke, Frivillighet Norge og KS bedrift en viktig samarbeidsavtale med den rød-grønne regjeringen om leveranser av helse- og sosialtjenester. Samarbeidsavtalen anerkjenner, styrker og synliggjør den viktige rollen som ideelle aktører i dag spiller i den norske velferdsstaten. Forslagsstillerne mener at samarbeidsavtalen, som får sterk støtte av alle parter, må videreføres og følges opp.

Forslagsstillerne vil understreke behovet for å beholde de ideelle aktørene på barnevernsfeltet. I dag utgjør det ideelle innslaget om lag 25 pst. av institusjonstilbudet. Dagens ordning er at staten ved Bufetat fyller opp de statlige institusjonsplassene, så får de ideelle organisasjonene ta del i et skjermet tilbud, og til sist er det en tredje runde der alle private aktører kan levere inn tilbud. Forslagsstillerne mener at dersom man skal sikre at ideell sektor-andelen ikke reduseres, er det avgjørende at ordningen med skjermede tilbud opprettholdes.

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen videreføre og følge opp samarbeidsavtalen inngått 3. oktober 2012 mellom regjeringen og ideelle organisasjoner om leveranser av helse- og sosialtjenester.
2. Stortinget ber regjeringen videreføre ordningen med skjermede tilbud for ideelle tilbydere innen barnevernet i minst samme omfang som i dag.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt, Jorid Holstad Nordmelan og Rigmor Aasrud, fra Høyre, lederen Svein Harberg, Kårstein Eidem Løvaas og Mette Tønder, fra Fremskrittspartiet, Morten Stordalen og Ib Thomsen, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til forslaget fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Liv Signe Navarsete og Marit Arnstad om å videreføre samarbeidsavtalen inngått 3. oktober 2012 mellom regjeringen og ideelle organisasjoner av helse- og sosialtjenester, og om å videreføre ordningen med skjermede tilbud for ideelle tilbydere innen barnevernet i minst samme omfang som i dag. Forslagsstillerne viser til at samarbeidsavtalen anerkjenner, styrker og synliggjør den viktige rollen ideelle aktører i dag spiller i den norske velferdsstaten. I dag gir ideelle organisasjoner rundt 25 pst. av institusjonstilbudet i barnevernssektoren.

Komiteen er enig med barne- og likestillingsministeren som i sitt svar (vedlegg) uttaler at ideelle organisasjoner yter en viktig innsats som tjenesteleverandør på ulike tjenester i helse-, sosial og barnevernssektoren, og at disse organisasjonene har høy kompetanse og stort engasjement som kan bidra til nye løsninger på velferdsutfordringene. Regjeringen

anerkjenner ideell sektor som en viktig samarbeidspartner for offentlig sektor, og statsråden viser til at regjeringen nå vurderer om det skal inngås en ny samarbeidsavtale. Statsråden viser også til at andre private aktører utfører en god jobb og at regjeringen i løpet av 2014 vil vurdere hvilke rammebetingelser som skal legges til grunn for kjøp av tjenester fra private aktører slik at barn og unge sikres best mulig tilbud.

Komiteen er kjent med EUs revisjon av direktivene om offentlige anskaffelser som fører til innføring av nye regler for anskaffelser av helse- og sosialtjenester, som også statsråden viser til i sitt svar. I henhold til de nye reglene kan ikke Norge videreføre unntak om å reservere konkurranser for ideelle organisasjoner ved innkjøp av en verdi på over 750 000 euro. Statsråden vil foreta en gjennomgang av hvordan disse endringene påvirker kjøp av institusjonsplasser i barnevernet. Komiteen merker seg dette og vil fremheve at det er svært viktig at denne gjennomgangen skjer raskt slik at nødvendige endringer og tiltak kan iverksettes.

Komiteen mener at ideelle organisasjoner er med på å øke mangfoldet og sikre gode tilbud til barn og unge i barnevernssektoren, sammen med offentlige og private kommersielle aktører. Det er viktig å bevare dette mangfoldet og sikre at ideelle organisasjoner kan fortsette sitt arbeid. Komiteen er opptatt av at barn og unge i barnevernet skal få et godt tilbud, og viser til at arbeid i barnevernet er relasjonsbasert og dermed krever forutsigbarhet og kontinuitet. Komiteen ser behovet for gode vilkår og langsiktighet for de ideelle organisasjonene som tilbyr barnevernstjenester.

Komiteen merker seg at høringsuttalelsene fra Ideelt Barnevernforum, Fagforbundet og Fellesorganisasjonen støtter forslaget. Hovedorganisasjonen Virke viser til at de har fått signaler fra regjeringen om at samarbeidsavtalen skal videreføres. De overnevnte høringsuttalelsene fremhever at ideelle organisasjoner har en viktig rolle som supplement i den norske velferdsstaten, og verdien av dette må ikke undervurderes. Det vises også til at stabilitet og mulighet til langsiktig arbeid er viktig for å kunne gi barn og unge et godt tilbud og hjelpen de trenger, i tillegg er dette viktig for å bygge kompetanse, fagutvikling og at tryggheten samarbeidsavtalen og skjermede tilbud gir er viktig for de ansattes arbeidshverdag.

Komiteen vil også vise til NHO Service som uttaler i sin høringsuttalelse at:

«dersom utgangspunktet er kvalitet og behovsdekning, bør flere typer kompetansemiljøer gis mulighet til å være et en del av det samlede tilbudet innen helse- og omsorg. Et bredere miljø og flere typer tilbud vil medføre positiv fagutvikling. Kon-

kurranse, forutsigbarhet og langsiktighet vil igjen positivt påvirke kvalitetsutvikling, økonomi og kapasitet, dersom dette brukes riktig.»

Komiteen merker seg at den største utfordringen i ideell sektor nå er pensjonskostnadene. Det er pensjonskostnader som er den største forskjellen i rammevilkår mellom offentlige og ideelle aktører på den ene siden, og private kommersielle aktører på den andre siden. Å rette opp i forskjellene i konkurransevilkår som er en konsekvens av disse historiske pensjonskostnadene er viktig for å sikre likebehandling av de ulike aktørene. I dag kan forskjellene i pensjonskostnader utgjøre opp til 15 pst. regnet av brutto lønn, noe flere av høringssvarene adresserer i sine uttalelser. Fagforbundet viser til at det er viktig å adressere denne utfordringen for å ivareta de ansattes trygghet og gode arbeidsvilkår. Komiteen merker seg at Hovedorganisasjonen Virke ser på skjermede anbudsrunder og samarbeidsavtale som nødvendige verktøy for å få til likebehandling av de ulike aktørene, så lenge ideelle aktører har dårligere rammevilkår på grunn av de historiske pensjonskostnadene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, mener et godt barnevern er et barnevern med stort mangfold av aktører, tiltak og tilbud. Det må nå arbeides for at den samlede kompetansen i barnevernssektoren kommer barn og unge med ulike utfordringer til gode. Flertallet vil påpeke at alle barn som underlegges barnevernets omsorg har krav på et godt tilpasset tilbud, og mener muligheten til å velge det tiltaket som hjelper barn best, uavhengig av hvem som gir hjelpen, bør styrkes.

Flertallet vil fremheve at idealisme og ønsket om å hjelpe synes å ligge til grunn for alle private tilbydere av barnevernstiltak. Begrepet ideelle aktører er derfor i liten grad egnet for å skille mellom profesjonelle tjenesteleverandører som har skattefritak fordi de ikke tar ut sitt overskudd som utbytte, og tilsvarende profesjonelle tjenesteleverandører som betaler skatt på overskuddet før de eventuelt har anledning til å ta ut utbytte. Flertallet mener derfor både såkalte private ideelle og andre private leverandører når begrepet private benyttes.

Flertallet vil fremheve at private tilbydere av hjelpetiltak og institusjonsplasser har opparbeidet en bred og variert kompetanse og yter verdifulle bidrag for å gi barn i barnevernet god hjelp til riktig tid. Flertallet mener derfor det er vesentlig å ta vare på dette mangfoldet som er bygget opp ved bruk av tjenester fra private barnevernsaktører, fordi disse sikrer den bredden av institusjoner og hjelpetiltak som er nødvendig for å kunne skreddersy tiltakene etter barnets behov. Flertallet viser her til Innst. 14 S (2013–2014), hvor komiteens flertall, alle unn-

tatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, ba regjeringen følge opp og sikre at private og ideelle barnevernstjenester blir benyttet.

Flertallet vil påpeke at beboere, brukere og ansatte i ethvert tiltak har behov for langsiktighet og forutsigbarhet uavhengig av eier, og viser til sitt forslag i Innst. 395 L (2012–2013) om å legge til rette for et mangfold av barnevernstilbud ved å sikre stabile og gode rammevilkår for alle private tilbud, samt styrke kvalitetskontrollen ved alle barnevernsinstitusjoner. Flertallet finner det derfor svært uheldig at den rød-grønne regjeringen, med sitt uttalte mål om å prioritere statlige tiltak foran bruken av private barnevernstiltak, valgte å sette ideologi foran barnets beste, og foran behovet for forutsigbarhet for private aktører. Flertallet vil fremheve at vi i dag har behov for alle gode barnevernsaktører og det mangfoldet de utgjør, ikke bare fordi behovet øker, men også fordi den rød-grønne regjeringen satset ensidig på fosterhjem og startet en politisk omstridt nedbygging av institusjonskapasiteten. Flertallet viser i denne sammenheng til tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) som viser at det bare fra 2011 til 2012 ble registrert nesten 26 600 færre oppholdsdager, noe som utgjør en nedgang på over 5 pst. Flertallet vil her bemerke at ikke alle barn kan plasseres direkte i fosterhjem, og at det derfor er behov for et bredt tilbud, hvor et mangfold av gode institusjoner kan benyttes.

Flertallet vil her vise til høringsuttalelsen fra NHO Service, som påpeker at likebehandling øker mulighetene for god fagutvikling fordi den ivaretar sterke fagmiljøer, som ellers kan gå tapt. Likebehandling øker samtidig mulighetene for god faglig dialog på tvers av eierskapsgrenser. Dette vil være til beste for både brukere og ansatte.

Flertallet er derfor tilfreds med at regjeringen er i dialog med private barnevernsaktører om utfordringene rundt historiske pensjonsforpliktelse, og har merket seg at organisasjonen Virke under høringen selv karakteriserte dette representantforslaget «omtrent som å slå inn åpne dører». Flertallet viser til høringsuttalelsen fra NHO Service, og vil fremheve at utfordringer knyttet til historiske pensjonsforpliktelse ikke kan avgrenses etter eieform, ikke alle private ideelle aktører har disse utfordringene, samtidig som det er andre private aktører som også har dem. Flertallet vil bemerke at det er viktig å legge til rette for at kommunene fritt kan velge barnevernstiltak, etter en vurdering av kvalitet, pris og hva som gir best hjelp til det enkelte barn, uavhengig av hvem som leverer tiltaket. Flertallet har samtidig merket seg at driftsutgiftene for barnevernsinstitusjoner hos private ideelle aktører ifølge SSBs offisielle tall i 2012 var nesten 1 100 kroner lavere per oppholdsdag enn hos andre private aktører. Dette

er etter flertallets syn et annet moment som nanserer bildet av bruken av ulike private aktører.

Flertallet mener det sentrale argumentet for også å bruke private aktører, sammen med hensynet til bærekraftig og effektiv bruk av fellesskapets ressurser, alltid må være at mangfold, valgfrihet og kvalitet er til barnets beste. Dette sikres etter flertallets syn best ved at alle private tilbydere av barnevernstjenester likestilles med offentlige leverandører, sammen med offentlige ordninger for godkjenning, kvalitetssikring, tilsyn og kontroll for alle tiltak som inngår i statens avtaler om plassering. For å sikre at det velges riktig tiltak av god kvalitet for det enkelte barn, vil flertallet samtidig påpeke betydningen av stor grad av åpenhet om innhold og kvalitet i tilbudet, og er tilfreds med at regjeringen vil sikre full åpenhet om innhold, kvalitet og pris i barnevernstilbudet hos alle leverandører, inkludert statlige tiltak, og innføre godkjennings- og kontrollordninger med kvalitetskrav for alle aktører.

Flertallet viser til brev av 24. februar 2014 fra statsråden (vedlegg) hvor det fremkommer at EU har revidert direktivene om offentlige anskaffelser slik at Norge etter 1. januar 2016 ikke kan videreføre unntaket om å reservere konkurranser for ideelle organisasjoner ved innkjøp med en verdi på over 750 000 euro.

Flertallet viser videre til at den rød-grønne regjeringen den 19. april 2013 la frem sak for Stortinget der både EUs nye anskaffelsesdirektiv og reserverte anbudskonkurranser for private ideelle aktører på helse- og sosialområdet er omtalt. I Meld. St. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg skrev forrige regjering:

«De ideelle aktørene ønsker seg bedre og mer stabile rammevilkår som leverandører av helse- og sosialtjenester. Dette finnes det juridisk handlingsrom for.»

Og videre:

«EU-kommisjonen har nylig foreslått et nytt anskaffelsesdirektiv som også omfatter helse- og sosialtjenester. I følge forslaget må nasjonale myndigheter fastsette passende nasjonale prosedyreregler for anskaffelser. Blant annet på denne bakgrunn har Regjeringen høsten 2012 nedsatt et offentlig utredningsutvalg for å gjennomgå den særnorske delen av anskaffelsesregelverket.»

Flertallet finner det svært uheldig at Stortinget i sakens anledning ikke ble informert om at de nye direktivene vil medføre betydelige endringer i rammevilkår for private aktører.

Flertallet vil vise til regjeringens kvalitetsmål for barnevernet, som beskrevet i Prop. 106 L (2012–2013), hvor det i det femte kvalitetsmålet er definert at man ved valg av tiltak bør ta hensyn til barnets

behov, alvoret i situasjonen, forventet nytte og kostnadene forbundet med tiltaket. Flertallet vil understreke at større åpenhet og mer konkurranse, hvor det stilles samme krav til kvalitet og kostnadseffektivitet for alle leverandørene av barnevernstiltak, vil bidra til bedre bærekraft og ressursutnyttelse, og slik vil kunne hjelpe flere barn. Samtidig tilsier hensynet til barnets beste at forutsigbare rammevilkår som sikrer et mangfold av barnevernsaktører, bør opprettholdes.

Flertallet ber derfor regjeringen på hensiktsmessig måte bidra til at alle private aktører ivaretas, slik at de er klare for EU-kravet om full likebehandling når de nye reglene i EUs anskaffelsesdirektiv trer i kraft 1. januar 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at regjeringens standpunkt om å likebehandle de kommersielle og ideelle aktørene ikke er forenlig med intensjonen bak samarbeidsavtalen, som den rød-grønne regjeringen inngikk med ideell sektor. Disse medlemmer viser til at man under den rød-grønne regjeringen har satsset både på fosterhjem og institusjonsplasser. Tanken bak dette er at barn har det best når de kan vokse opp i en familie. Disse medlemmer viser til at den rød-grønne regjeringen har vridd institusjonsplasseringen fra kommersielle aktører til ideelle aktører.

Disse medlemmer viser til at det fra den rød-grønne regjeringens side ble lagt ned et omfattende arbeid, hva gjelder oppfølging av denne saken overfor EU/ EØS og arbeidet med nye anskaffelsesregler i EU.

Disse medlemmer viser til at den rød-grønne regjeringen både hadde egne posisjonspapirer sammen med de andre EFTA-landene, utarbeidet såkalt «non-papers», samt hadde en egen arbeidsgruppe knyttet til det nå vedtatte anskaffelsesdirektivet i EU. Dette for å sikre at norske interesser for gode vilkår for ideelle organisasjoner ble best mulig ivarettatt.

Disse medlemmer har merket seg at det har vært stor uenighet mellom råd, kommisjon og EU-parlament i denne saken, og det var lenge stor usikkerhet knyttet til om direktivet i det hele tatt ville bli vedtatt. Frem til de såkalte triolog-forhandlinger i EU startet opp rett før ferien i 2013, var den rød-grønne regjeringen aktiv i prosessen. Disse medlemmer viser til at direktivet først ble vedtatt i EUs råd i februar 2014, etter at det ble behandlet i EU-parlamentet i januar 2014.

Disse medlemmer har merket seg at det ved flere anledninger er hevdet at Stortinget ikke har blitt orientert om prosessen. Disse medlemmer viser til at det har vært redegjort for saken i flere sammenhenger:

Utenriksminister Jonas Gahr Støre redegjorde for saken i Europautvalget 27. mars 2012 og understreket til slutt:

«Videre er det behov for fleksibilitet i organiseringen av offentlig-offentlig samarbeid, særlig når det gjelder anskaffelse av helse- og sosialtjenester.

Forslagene skal nå behandles i EUs råd og i Europaparlamentet. Kommisjonen legger opp til at de reviderte reglene skal gjelde i medlemsstatene senest 30. juni 2014. Regjeringen ved FAD følger prosessen.»

Prop. 1S (2012–2013) Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet:

«I desember 2011 la EU-kommisjonen fram forslag til et nytt direktiv om offentlige anskaffelser og et nytt direktiv om innkjøpsregler i forsyningssektorene (vann- og energiforsyning, transport og posttjenester), som skal erstatte eksisterende anskaffelsesdirektiver. Formålet med forslagene er blant annet å forenkle regelverket og gjøre det mer fleksibelt, fremme bruk av elektronisk handel og å legge bedre til rette for at oppdragsgivere skal kunne vektlegge hensyn til miljø, innovasjon, etc. gjennom sine anskaffelser. Endringene skal etter planen gjelde i EU-landene senest 30. juni 2014. Departementet følger denne prosessen tett.

Departementet skal også ha et særlig fokus på å følge utviklingen i EU når det gjelder anskaffelse av sosiale tjenester.»

Meld.St. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg:

«EU-kommisjonen har nylig foreslått et nytt anskaffelsesdirektiv som også omfatter helse- og sosialtjenester. I følge forslaget må nasjonale myndigheter fastsette passende nasjonale prosedyreregler for anskaffelser. Blant annet på denne bakgrunn har Regjeringen høsten 2012 nedsatt et offentlig utredningsutvalg for å gjennomgå den særnorske delen av anskaffelsesregelverket. Utvalget skal blant annet vurdere hvilke særlige regler som skal gjelde for tjenester som helse- og sosialtjenester.»

Prop. 1S (2013–2014) Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet:

«Reglene om offentlige anskaffelser må være i samsvar med Norges internasjonale forpliktelser. Samtidig er det muligheter for tilpasninger i den konkrete utformingen av de norske reglene. Myndighetene skal sørge for riktig og hensiktsmessig utforming og tolkning av regelverket, og følge opp det internasjonale samarbeidet om offentlige anskaffelser i EØS og WTO.

EUs organer har sommeren 2013 kommet til enighet om innholdet i nytt direktiv om offentlige anskaffelser og nytt direktiv om innkjøpsregler for forsyningssektorene (vann- og energiforsyning, transport og posttjenester), som skal erstatte reglene i eksisterende direktiver. Formålet med de nye reglene er blant annet å forenkle regelverket og gjøre det mer fleksibelt, fremme bruk av elektronisk handel og å

legge bedre til rette for at oppdragsgivere skal kunne vektlegge hensyn til miljø, innovasjon, etc. gjennom sine anskaffelser.

I tillegg har de kommet til enighet om et helt nytt direktiv om tjenstekonsesjonskontrakter. En tjenstekonsesjonskontrakt er det samme som en tjenstekontrakt, men vederlaget for tjenesten som skal utføres består enten utelukkende av retten til å utnytte tjenesten, eller en slik rett sammen med betaling. Det har tidligere ikke vært særskilt lovgivning om tjenstekonsesjonskontrakter, men EU-domstolen har fastslått at EU-traktatens, og følgelig EØS-avtalens, grunnleggende regler gjelder også ved tildeling av tjenstekonsesjonskontrakter som kan påvirke samhandelen innenfor EØS-området. Formålet med de nye reglene er å klargjøre gjeldende rettspraksis og hindre konkurransevridning.

Direktivene ventes formelt vedtatt i løpet av høsten 2013. Etter at de nye direktivene er innlemmet i EØS-avtalen skal de gjennomføres i Norge.

Departementet vil særlig følge utviklingen i EU når det gjelder anskaffelser av sosiale tjenester.

Regjeringen oppnevnte i desember 2012 et offentlig utvalg som skal vurdere behovet for forenkling av den særnorske delen av regelverket om offentlige anskaffelser. Utvalget skal vurdere behovet for grunnleggende bestemmelser som skal gjelde for alle anskaffelser, som krav til konkurranse, gjennomsiktighet og likebehandling. Videre skal utvalget vurdere behovet for, eventuelt omfang av og innhold i, særnorske prosedyreregler, og eventuelt hva som vil være en passende nasjonal terskelverdi. Utvalget skal også vurdere hvilke regler som skal gjelde for visse tjenester, som helse- og sosialtjenester, utdannings-tjenester mv. og i hvilket omfang det er behov for helt å unnta visse anskaffelser fra regelverket. Utvalget skal levere utredningen sommeren 2014.»

Disse medlemmer er forundret over at komiteens flertall ikke har satt seg inn i informasjonen som er gitt Stortinget, når de kritiserer den forrige regjeringen for håndteringen av anskaffelsesdirektivet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, vil understreke at Stortinget flere ganger har blitt informert om prosessen, men ikke om at Norges mulighet for unntak og skjermede anbud ikke kunne videreføres. I april 2013 skrev regjeringen Stoltenberg at det finnes juridisk handlingsrom for dette, i oktober 2013 skrev samme regjering i statsbudsjettet ikke noe om at man ikke så ut til å få gjennomslag for et unntak for ideelle aktører.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til brev fra statsråd Solveig Horne til Arbeiderpartiets stortingsgruppe av 28. april 2014, der statsråden redegjør for regjeringens posisjon i saken. I brevet sier statsråden:

«Regjeringen mener i utgangspunktet at produksjon av velferdstjenester skiller seg lite fra andre tjenester. Bruk av konkurranse stimulerer til verdiskap-

ning, bedre tjenester og effektivisering. Det er derfor helt nødvendig at konkurranse blir et gjennomgående element i offentlig virksomhet.»

Videre sier statsråden i sitt brev:

«For å legge til rette for at de ideelle aktørenes rammevilkår som tjenesteleverandører kan ivaretas og sikre at de kan konkurrere på like vilkår med private kommersielle aktører, vil regjeringen blant annet vurdere om tidligere samarbeidsavtale skal videreføres.»

Disse medlemmer har videre merket seg næringsminister Monica Mælands reaksjon i en pressemelding etter at vedtaket i EU ble kjent, hvor hun – uten forbehold – konkluderer med at direktivet er et skritt i riktig retning.

Disse medlemmer viser til at regjeringens ulike uttalelser ikke er betryggende for samarbeidsavtalens videre eksistens.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti er opptatt av å ta vare på de ideelle aktørene, fordi den idealismen og de verdiene de står for, har en egenverdi i velferdssamfunnet.

Disse medlemmer mener det er svært viktig å beholde de ideelle aktørene på barnevernsfeltet.

Disse medlemmer viser til at ideelle aktører i barnevernet har ledig kapasitet og høy kompetanse. Disse medlemmer ønsker derfor at ideelle aktører brukes i økt grad, for å styrke den spisse enden av barnevernet og bidra til høyere tjenesteproduksjon.

Disse medlemmer viser til statsminister Erna Solbergs svar til representant Hans Olav Syversen på brev om samarbeid med ideelle organisasjoner som leverer helse- og sosialtjenester, hvor hun skriver at regjeringen nå jobber med flere tiltak for å styrke ideelle organisasjoners posisjon, slik at de fortsatt skal kunne være viktige samarbeidspartnere for det offentlige. Disse medlemmer vil også peke på statsråd Solveig Hornes svar til representant Geir Jørgen Bekkevold i Stortingets spørretime 15. januar 2014 om at regjeringen vil videreføre samarbeidsavtalen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener disse uttalelsene fra regjeringen ivaretar intensjonen i forslag 1 fra forslagsstillerne og vil derfor ikke støtte dette. Dette medlem vil videre peke på at en videreutvikling av avtalen bør innebære gode og fleksible avtaler for ideelle aktører, arbeid for å løse pensjonsproblemet, samt å involvere ideelle aktører mer i forskning, utvikling, og i å utvikle et mangfold i behandlingstilbudet.

Dette medlem viser til brev av 24. februar 2014 fra statsråden (vedlegg) hvor det fremkommer

at EUs råd den 11. februar 2014 vedtok det aktuelle anskaffelsesdirektivet som innebærer regler om at Norge etter 1. januar 2016 ikke kan videreføre unntaket om å reservere konkurranser for ideelle organisasjoner ved innkjøp med en verdi på over 750 000 euro. Dette medlem er kjent med at regjeringen i brev til EUs formannskap har gitt uttrykk for sin bekymring i saken og forsøkt å videreføre unntaket som gir mulighet til å reservere konkurranser for ideelle organisasjoner.

Dette medlem merker seg også høringsuttalelse fra Hovedorganisasjonen Virke som viser til at Virke i møte med regjeringens kontaktutvalg har fått bekreftet en videreføring av avtalen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener dette står i kontrast til svarbrev fra statsråden 28. april 2014, der man vil vurdere om man skal videreføre samarbeidsavtalen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti viser videre til at den rød-grønne regjeringen den 19. april 2013 la frem sak for Stortinget der både EUs nye anskaffelsesdirektiv og reserverte anbudskonkurranser for ideelle aktører på helse- og sosialområdet er omtalt. I Meld. St. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg, skrev regjeringen:

«De ideelle aktørene ønsker seg bedre og mer stabile rammevilkår som leverandører av helse- og sosialtjenester. Dette finnes det juridisk handlingsrom for.»

Og videre:

«EU-kommisjonen har nylig foreslått et nytt anskaffelsesdirektiv som også omfatter helse- og sosialtjenester. I følge forslaget må nasjonale myndigheter fastsette passende nasjonale prosedyreregler for anskaffelser. Blant annet på denne bakgrunn har Regjeringen høsten 2012 nedsatt et offentlig utredningsutvalg for å gjennomgå den særnorske delen av anskaffelsesregelverket.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti finner det svært uheldig dersom Stortinget i sakens anledning ikke ble informert om at de nye direktivene ville medføre at Norge ikke lenger vil få noen mulighet til å videreføre adgangen til reserverte anbudskonkurranser, eller om regjeringens arbeid i dette viktige spørsmålet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti er opptatt av at regjeringen raskt må utrede handlingsrom og konsekvenser i det nye direktivet om offentlige anskaffelser, med tanke på å sikre gode avtaler for ideelle aktører.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at ideelle aktører helt siden 1970-tallet har møtt krav fra offentlige myndigheter om samme lønns- og arbeidsvilkår, herunder pensjonsvilkår, for ansatte i sine institusjoner, som ansatte i stat og kommune. Dette har kommet de ansatte til gode, men har også ført til at virksomhetene har forpliktelse nå og i framtiden som må oppfylles. Dette pålegget har det siste tiåret gitt dramatiske konsekvenser og kostnader som ingen kunne se for førti år siden. Dette er en økonomisk bagasje private, kommersielle aktører ikke har med seg inn i anbudskonkurranser. Konkurranser der både ideelle og kommersielle aktører deltar, vil dermed bli en skjev konkurranse og ikke konkurranse på like vilkår. Pensjonskostnadene til ideelle er ytelsesbasert, slik de også er i offentlig sektor, og utgjør samlet sett 15–20 pst. av en virksomhets personalkostnader, mens det for en kommersiell aktør med såkalt innskuddspensjon utgjør 4–5 pst. Dersom en virksomhet har en lang fartstid, hvilket er karakteristisk for de ideelle aktørene, er pensjonskostnadene akkumulert i samsvar med dette og blir en forpliktelse de ideelle aktørene må bære med seg i framtiden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti vil vise til statsbudsjettet for 2014 og Stortingets vedtak III ved behandlingen av Innst. 2 S (2013–2014):

«Stortinget ber regjeringen vurdere rammevilkårene for ideelle organisasjoner som leverer helsetjenester i henhold til avtale med regionale helseforetak, herunder forhold knyttet til pensjon.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil be regjeringen om å inkludere sosialtjenester i denne vurderingen, og at også ideelle som leverer tjenester for det offentlige på barnevernsområdet inkluderes i forhandlingsmøtene statsministeren varsler i sitt svar til representant Hans Olav Syversen. Dette medlem mener det er viktig at disse aktørene inkluderes i løsningen på pensjonsproblemene, da disse har samme utfordring som ideelle organisasjoner som leverer helsetjenester.

Dette medlem erkjenner at pensjonsproblemet er den største trusselen mot ideell sektors eksistens, regjeringen må derfor bruke de 24 månedene Norge har på seg til å innføre direktivet, til å finne en permanent løsning på pensjonsproblemet.

Dette medlem viser til at hvis kommende anbudskonkurranser om barnevernsplasser som i dag drives av ideelle aktører ikke forbeholdes disse, vil ulikhetene i pensjonskostnadene mellom ideelle og private barnevernsaktører kunne føre til at det ideelle innslaget på barnevernsfeltet blir nedlagt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti vil peke på at det innen de 24 månedene er utløpt, er viktig at nødvendige endringer er gjort slik at ideelle fortsatt sikres gode avtaler. Disse medlemmer er kjent med at etter EUs anskaffelsesdirektiv er implementert, vil dagens avtale og skjermede anbudsrunder bli definert som ulovlig statsstøtte, og dermed må pengene kreves tilbake til oppdragsgiver. Dette vil kunne påføre ideelle store kostnader. Disse medlemmer vil at unntaket i regelverket om offentlige anskaffelser, som gir oppdragsgiver mulighet til å begrense konkurransen til å omfatte ideelle organisasjoner, blir benyttet frem til 24-månedersfristen utløper, slik at kommende anbuds konkurranser om plasser i barnevernet som i dag drives av ideelle organisasjoner, forbeholdes ideelle organisasjoner.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen videreføre og følge opp samarbeidsavtalen inngått 3. oktober 2012 mel-

lom regjeringen og ideelle organisasjoner om leveranser av helse- og sosialtjenester.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen videreføre ordningen med skjermede tilbud for ideelle tilbydere innen barnevernet i minst samme omfang som i dag.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:17 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Liv Signe Navarsete og Marit Arnstad om å videreføre samarbeidsavtalen mellom staten og ideell sektor og om egne anbudsrunder for ideelle organisasjoner innen barnevernet – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 8. mai 2014

Svein Harberg

leder

Geir Jørgen Bekkevold

ordfører

Vedlegg**Brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 24. februar 2014****Svar på dokument 8: 17 S (2013–2014) – Samarbeidsavtalen mellom stat og ideell sektor og anbudsrunder for ideelle organisasjoner innen barnevernet**

Det vises til representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Liv Signe Navarsete og Marit Arnstad om å videreføre samarbeidsavtalen mellom staten og ideell sektor og om egne anbudsrunder for ideelle organisasjoner innen barnevernet.

De konkrete forslagene som fremsettes ligger under både Nærings- og fiskeridepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets ansvarsområde. Svaret er utarbeidet i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet.

Svar på forslag 1:

Stortinget ber regjeringen videreføre og følge opp samarbeidsavtalen inngått 3. oktober 2012 mellom regjeringen og ideelle organisasjoner om leveranser av helse – og sosialtjenester.

Mange ideelle organisasjoner yter en viktig innsats som tjenesteleverandører på ulike tjenester i helse, sosial- og barnevernssektoren. De ideelle organisasjonene har høy kompetanse og stort engasjement, og kan bidra til nye løsninger på velferdsutfordringene. Regjeringen anerkjenner at ideell sektor er en viktig samarbeidspartner for offentlig sektor i produksjonen av helse- og sosialtjenester til befolkningen og ønsker fortsatt å samarbeide med ideelle tjenestetilbydere. Regjeringen er nå i gang med å vurdere om det skal inngås en ny samarbeidsavtale med ideell sektor og hvordan denne eventuelt kan videreutvikles. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for å følge opp det videre arbeidet med samarbeidsavtalen i samarbeid med andre berørte departementer.

Svar på forslag 2:

Stortinget ber regjeringen videreføre ordningen med skjermede tilbud for ideelle tilbydere innen barnevernet i minst samme omfang som i dag.

Barne-, ungdoms og familieetaten (Bufetat) har ansvaret for å etablere og drifte barnevern-institusjo-

ner, samt kjøpe institusjonsplasser fra private. Etaten skal sørge for at alle barn som har behov for det får et forsvarlig institusjonstilbud. Bufetat kjøper derfor barneverntjenester for å dekke det samlede behov for denne type tjenester. Omtrent halvparten av institusjonstiltakene blir i dag levert av private aktører, det vil si at både ideelle og andre private aktører er sentrale leverandører til det statlige barnevernet.

Jeg anerkjenner at ideelle organisasjoner har en lang og verdifull erfaring i arbeidet med å hjelpe utsatte barn og unge, men vi erfarer også at andre private aktører utfører en god jobb på dette området. Ideelle aktører i barnevernet har frem til 1. januar 2015 faste avtaler om kjøp av barnevernplasser. I løpet av 2014 vil regjeringen vurdere hvordan vi best kan sikre at utsatte barn og unge får et best mulig tilbud, herunder også hvilke rammebetingelser som skal legges til grunn ved kjøp av tjenester fra private aktører i fremtiden. I dette arbeidet vil hensynet til hva som er barnets beste, herunder også barns krav på et forutsigbart, godt og stabilt tilbud være viktige premisser.

Jeg vil i denne sammenheng også vise til at EU har revidert direktivene om offentlige anskaffelser og innfører nye regler for anskaffelser av helse- og sosialtjenester. I henhold til de nye reglene kan ikke Norge, etter implementeringen av direktivene, videreføre unntaket om å reservere konkurranser for ideelle organisasjoner ved innkjøp av en verdi på over 750 000 Euro.

Regjeringen rettet en henvendelse til det greske formannskapet i EU før direktivene skulle vedtas. Regjeringen ga der uttrykk for sitt syn, at offentlige oppdragsgivere bør kunne reservere konkurranser som gjelder offentlige kontrakter om helse- og sosialtjenester for ideelle organisasjoner, og anmodet Rådet om å inkludere et slikt unntak i de nye direktivene. De reviderte direktivene ble vedtatt av Rådet 11. februar 2014 uten at regjeringens anmodning ble tatt til følge.

Jeg vil med bakgrunn i dette foreta en gjennomgang av hvordan disse endrede rammebetingelsene vil kunne påvirke kjøp av institusjonsplasser i barnevernet.